

DENYS, Edmond, bezieler van de christelijk-sociale actie ten bate van de Vlaamse seizoenarbeiders in Frankrijk (Roeselare, 10 mei 1865 - Lichtervelde 14 februari 1923).

Na zijn wijding tot priester werd hij leraar aan het St.-Lodewijkscollege in Brugge. Hij verzamelde o.m. bij missionarissen gegevens voor een tweedelig boek over Onafhankelijk Congoland, waar hij tien jaren aan werkte. In 1902 wees de bisschop van Brugge hem zelf een missiegebied toe: acht departementen in Frankrijk, waar toen een 14.000 Westvlamingen vele maanden per jaar harde seizoenarbeid in suikerfabrieken, cichoreidroogovens, steenbakkerijen of op graan- en bietenvelden verrichtten.

Edmond Denys organiseerde in de winter vergaderingen in de thuisdorpen van de seizoenarbeiders, die hij maatjes noemde, een naam die is blijven voortleven. Tijdens de lange campagnes bezocht hij hen, per trein, per koets of te voet, op hun werk in Frankrijk en hield er grote bijeenkomsten. Hij stichtte kassen voor onderlinge bijstand (in 1908 kreeg hij een ereteken, omdat hij er 40 had opgericht, die toen ruim 1800 leden telde). „Pastorke” Denys schreef zeer veel bijdragen voor het blad van het Brugse „berek” of vereniging, blad dat eerst De Franschman heette, maar dat hij herdoopte in De Stem uit het Vaderland (z. aldaar).

In een Westvlaams getinte stijl schreef de priester levensechte bijdragen over de arbeiders en bestreed de morele en andere ellende. In de Eerste Wereldoorlog ging zijn collectie kranten verloren, samen met zijn boeken en papieren. De priester pende toen al zijn artikelen over uit de verzameling van een vriend, wat een paar boekdelen van in totaal een 900-tal geschreven pagina's opleverde, nu in het bezit van de Roeselaarse schrijver Willem Denys, zijn neef. Deze boeken vormen een schat voor wie het leven van de Vlaamse arbeiders in die tijd wil bestuderen. Filip de Pillecijn steunde er op voor het boek dat hij in 1927 voor het Davidsfonds over de priester schreef en dat met zijn 35.000 exemplaren bijdroeg tot de grote bekendheid van Denys en de problematiek van de seizoenarbeiders.

Bij 't begin van de Eerste Wereldoorlog werd priester Denys pastoor van Klerken, West-Vlaanderen, waar hij door de binnentrekkende Duitsers met de dood werd bedreigd. Samen met zijn parochianen moest hij uitwijken naar Brugge. Na de oorlog, in maart 1919, werd hij opnieuw met het werk voor de „maatjes" belast. Hij vestigde zich te Lichtervelde. Maar de twaalf harde jaren in zijn missie plus de oorlog hadden hem zo erg aangegrepen, dat hij niet meer bestand was tegen de nieuwe moeilijkheden, o.m. voortvloeiend uit de massale Vlaamse boerenuitwijking in de eerste jaren na de oorlog. In 1922 moest hij zich terugtrekken. „Zijn werk en zijn persoonlijkheid", zo schreef De Pillecijn, „zijn een deel van het lijdensproces van het Arm Vlaanderen". Aan het graf te Lichtervelde sprak Edward Vermeulen, die hem in 1912 zijn roman Trimards, over de seizoenarbeiders, had opgedragen. Op 8 april 1929 werd zijn stoffelijk overschot overgebracht naar Roeselare en bijgezet in een graf dicht bij dat van Rodenbach. In 1958 werd aan zijn sterfhuis te Lichtervelde een marmeren gedenkplaat ingewijd, op initiatief van de opvolgers der Fransmangilden, wier werk door het Algemeen Christelijk Vakverbond was overgenomen.

LITERATUUR: F. de Pillecijn, *Pastorke Denys* (1927).

GASTON DURNÉZ